

18

İŞÇİ-İŞVEREN HAKLARI

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَجِفَّ عَرَقُهُ

Abdullah b. Ömer'den (r.a) rivâyet edildiğine göre Rasûlullah (s.a) şöyle buyurdu: **“İşçiye ücretini alınteri kurumadan veriniz!”**¹¹⁷.

117 İbn Mâce, Ruhûn, 4; Tûsî, *Tehzibü'l-ahkâm*, V, 190; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, I, 718-719. Münâvî, hadisin muhtelif tariklerinin bulunduğunu, hiçbirinin de zayıf veya metruk bir râviden hâli olmadığını fakat bütünüyle birlikte isnadının *hasen* olduğunu ifade eder.

AÇIKLAMA

İş, emek ve alınterinin karşılığını görmek, ilâhî bir yasadır. “İnsan için çalıştığından başka bir şey yoktur. Ve çalışması da ileride görülecektir. Sonra onun karşılığı tam olarak verilecektir.”¹¹⁸ ve “İman edip doğru ve faydalı işler yapanları, mesken olarak, altlarından ırmaklar akan cennetteki köşklere koyacağız. Ne güzel, emek sarf edenlere verilen ödül! Sıkıntılara karşı sabırlı olanlara ve yalnız Rablerine güvenenlere!”¹¹⁹ şeklindeki Kur’an âyetleri bu hakikati ifade eder.

Bu demektir ki, çalışan insan hem maddî hem de manevî bir takım haklara sahip olur. Şüphesiz çalışan insanın sahip olduğu hakların başında ücret gelmektedir. Hadiste geçen “alnteri kurumadan” ifadesi, emeğin karşılığının geciktirilmeden verilip çalışanın mağdur edilmemesinden kinayedir. Bu itibarla işveren, belli bir ücretle çalıştırdığı işçisini hem maddî hem manevî bakımdan kesinlikle mağdur etmemelidir. Onun hak ettiği ücret ve maaşı belirlenen tarihte noksansız ödemek mecburiyetinde olduğu gibi ibadetlerini yerine getirebilmesi için gerekli ortam ve şartları hazırlamak durumundadır. Çünkü inanç ve ibadet hürriyeti, çalışan bir insanın en tabii temel hakkıdır. Onun, vazgeçilmez ve dokunulmaz olan maddî ve manevî haklarına müdahalede bulunmak ise büyük zulüm ve haksızlık olur.

Peygamber (s.a) diyor ki: Allah Teâlâ şöyle buyurur: “Kıyamet günü üç kişinin hasmıyım: Benim adıma eman verip sonra vefasızlık eden bir adam, hür bir kişiyi satıp parasını yiyen adam ve bir işçiyi ücretle tutup çalıştırıp da işini bitirince ücretini vermeyen adam!”¹²⁰.

118 Necm 53/39-41

119 Ankebût 29/58-59

120 Buhârî, Büyü, 106; İbn Mâce, Ruhûn, 4; Ahmed b. Hanbel, II, 358.

Rasûl-i Ekrem, “Köleler ve hizmetçiler, Allah’ın sizin eliniz ve kudretiniz altına koyduğu kardeşlerinizdir. Onlara yediğinizden yediriniz, giydiğinizden giydiniz. Üstesinden gelebilecekleri yükü onlara yükleyiniz. Şayet ağır ve zahmetli iş yükleyecek olursanız onlara yardım ediniz!”¹²¹ buyurarak kendilerinden iş ve verimlilik istenen işçi ve hizmetlilerin temel insan haklarından mahrum edilmemelerini, şefkat, merhamet ve nezaketle yaklaşılarak onların desteklenmelerini emretmiştir. Bu emir ve talimatı hayata geçiren ticarî müessesede çalışan dürüst bir işçi hak aramak için artık bir sendika peşinde koşmayacak, işçi ile işveren birbirinin düşmanı değil, dostu ve mesai arkadaşı olacaktır.

Sanayi toplumlarında görülen işçi sendikalarının, gayr-i âdil uygulamalardan; düşük ücretlerden ve kötü çalışma şartlarından dolayı ortaya çıktığı bilinir. Kuşkusuz İslâm, iş ve ticaret ahlâkının tam olarak hayata geçirildiği kurumlarda ve iş yerlerinde söz konusu sendikalara hiç de ihtiyaç duyulmaz. Emek ve alınterinin karşılığını hakkıyla alan, özlük hakları yakından takip edilen, iyi niyeti, safiyeti ve emeği istismar edilmeyen, sevinç ve üzüntüsü paylaşılan, bir memurun veya işçinin, kurum âmirine ve işverene sevgi ve saygı duymaması mümkün değildir.

İşçinin işveren üzerinde hakları olduğu gibi, işverenin de işçi üzerinde hakları vardır. İşçinin, verilen işi kendi özel işi gibi tam olarak üstlenmesi, her türlü tahrir düşüncesinden uzak durup işyerini kendi özel mülkü gibi koruması ve kollaması, görev ve yetkisini kötüye kullanmadan en iyi bir şekilde yerine getirmesi, son derece dürüst ve güvenilir olması gerekir. “Ücretli olarak istihdam ettiklerinin en hayırlısı kuvvetli ve güvenilir olanıdır” âyetinden¹²², iş ve ticaret hayatında işverene güven tel-

121 Buhârî, İman, 22; Müslim, Eymân, 40.

122 Kasas 28/26

kin etmenin ve bunu filen göstermenin, kesinlikle yapılması gereken bir vazife olduğu anlaşılır.